

tri čileanska pesnika

fernando lamberg

GOSPODE I GOSPODA

I
Detinjstvo uz šofera, dojilju
i sluškinje
i uz njih spretan vrtlar
i čovečuljak što je brinuo za svetla,
tehničar za kazane,
upravnik starog imanja,
verni zakupci,
krojačica bledog profila,
hitre peglerke, lepršave frizerke
i toliki,
još toliki koji stigoše u kuću
i koji stizahu
ne uspevši da spreče učitelja jahanja
da užaše Alisiju jednog jutra.

XIX

Dobro je imati mnogo akcija
ako se ima dobro pokriće
i nada da će poskupeti.
U protivnom, bolje je otarasiti se
vrednosnih papira koji iznenada mogu
da padnu.
a mogu i da nameste igru da bi ih čovek
prodao;
ali ako rizikuje gubitak,
neka se ne žali zbog bezvrednih papira.
Sirota moja teta Aurora, vrednost što se
kotirala kod pedesetak kavaljera
igrajući na povoljniji trenutak
a sada se predaje
donoseći prihod.

XXXIII

Naša je familija vodila bitke
ne slaveći uvek pobedu.
Rovovi su bivali pribježišta leševa.
Komandant Viski oborio je sjajne nade.
Šampanjska grofica je poznatom perfidijom
razbucala čast mnogih kuzina.
Egzotična Votka, vojskovođa sa istoka,
zavela je neopreznje.
Pukovnik Konjak odigrao je svoju ulogu.
Majori Džin i Rum imali su svoju strategiju.
A ima i onih rođaka,
koje ni ko ne imenuje
odnosno onih koji se pominju
kad nema drugih tema,
onih sirotih rođaka koje je oborio
— podvlačim —
kaplar Vino.

efrain barkero

NASLEĐENI MED

Moj ded je bio reka što je oplođavala ove
zemlje
prepun beskrajnih ruku, očiju i ušiju,
a, istovremeno, slep i čutljiv kao drvo.
Bio je starinska brada i duboki glas kuće.
Bio je sejača ploda. Hrapavi čokot.
Kažiprst vremena i krv milostiva.
Moj ded je bio zima s rukama u cveću.
Bio je sama reka što je naseljavala zemlje.
Bio je sama zemlja što je umirala i opet
se rađala.

Moja je baka bila grana od rađanja
savijena.
Bila je lice kuće zaselio u kuhinji.
Bila je miris hrane i jabuke sa ormana.
Bila je hadžijina ruka i glas zakletve.
Bila je siromaštvo dugih zima
u šećer uvijeno kao skromna poslastica.
Petnaestoro dece je ishranila čudesnim
rukama.
Petnaestoro dece je spavalo uz njen orlovski
san.
Mnogi smo unuci i prounuci nastavili
da se ljudjamo u njenim tanušnim rukama.
Ali ona je uvek ruka što meša vodu i
brašno.
Tišina je noći prepune zaspalih ptica.
Ona je ognjište detinjstva, lepinja što ide
iz ruke u ruku.

Otac je moj najviše bio sličan zemlji.
Sigurno se rodio sa kukuruzom ili žitom.
Otac mi je bio crn i spavao je jašući.
Ličio je na sporog jahača proleća.

Ostala je čeljad ličila na seoske ptice.
Svi su imali nečeg od drveća i brda.
Neki su bili snažni kao peršeronski konji.
Drugima je lice bilo kao od pečena kamenja
ili žita.

Ali svi su podsećali na stvari najблиže zemlji.
Beše to bučan roj koji je ispunjavao kuću.
Bili su jato lastavica što najačljuje kišu.
Bili su kao kosovi koji kradu trešnje.

Rodio sam se kad su već bili stari: kada je

dedi kosa bila bela a brada ga udaljavala

kao magla.

Rodio sam se kad su goreli majski ognjevi.
I prvo čega se sećam je glas reke i zemlje.

DRUGARICA

Takva je moja drugarica.
Uzeo sam je između siromašnih lica
čistu kao drvo nefarbano
i ne pitajući za njene roditelje
jer je mlađa, a mlađost je večna,
ne proveravajući gde živi
jer je zdrava a zdravlje je
beskrajno kao voda,
i ne znajući joj ime jer je lepa,
a lepota je uvek nekrštena.

Ona je kao i druge devojke
koje se žurno ogledaju
u napuklom ogledalu zore
pre odlaska na posao. Tako je, a ja
ne znam da li je lepša ili ružnija od
ostalih,

da li joj nedeljna haljina loše stoji,
ili joj nežnost često brka reči,
ja ne znam,
ali znam da je vredna.

Kao i drveće,
sama sebi tka odecu
i nosi je sa prirodnosću behara
kao da ju je napravila od sopstvene srži,
ne pitajući nikog, kao zemlja,
ne probavši je prihodno, kao sunce,
ne zadržavajući se dugo, kao voda.

Ona je devojčice iz naroda,
i liči na svoju ulicu radnim danom
sa svojim bedrima velikim kao načve
ili kolevke,
takva je, i još je nežnija,
kako da još dodam hrana njenom stasu,
još ugledavlja njenim vrelim očima,
još grožđa njenoj bučnoj radosti.

horhe teiljer

ZLATNO DOBA

Jednoga dana kad-tad
svi ćemo biti srećni.
Ja ću biti oslobođen
svoje senke i svog imena;
koji će lutati kao psi
bez gospodara;
a ko je strah osetio
ćuće naporeda sa svojim
korake svoje majke,
lice voljene uvek će biti mладо
pri odblesku stare svetlosti na prozoru,
a otac će u ostavi pronaći fenjer
da bi potražio u dvorištu
zatureni nož.

Nećemo saznati da li muzička kutija
svira satima ili samo minut;
naći ćeš, bez iznenadenja, atlas,
nad kojim si sanjao čudesne zemlje,
u rukama će ti se naći
ribe iz reke twojega sela
a Ona će podići trepavice
i opte će biti čista i ozbljuna
kao kamenovi kišom oprani.

Svi ćemo se okupiti
pod svečanim i sitim pogledima
osoba koje nikad nisu postojale
i pozdravićemo se uz mali smešak,
jer ćemo još verovati da smo živi.

VETAR I STRAH NALEĆU ...

Vetar i strah naleću na zidove.
Munja je napustila hata praskozorja.
Drhtaj okana dirnutih zloslutnim krilom.
Uvelo grožđe sanja o vinu
gde bi moglo vaskrsnuti.

Smrt,
ta jabuka u veštičkoj ruci
sada naleće na zidove
ne dajući nam da umremo.
Smrt će biti veliki oganj
oko koga ćemo se okupiti.

Možda sam nekad bio mrtav. I bio drugi
onaj što je, udaljujući se od osirotele
kuhinje
gde su vilenjaci čeznuli za onom
kojobj su sakrivali šerpe i tiganje,
srcačiime agencije preko puta
dok se čuo šum zavarivanja mrtvačkog
sanduka.

Čak se na ulici čuje marmor molitvi.
Poneko izađe da iskapi pivo
pre nego što će se priključiti povorci.
Put do groblja je dug.

Posetioci poslednji put zagledaju lice umrle.
(„Jedno dete je umrlo pa su ga posejali“,
čuo sam kako kaže četvorogodišnja
deočićica.)

Znao sam da će jednom i mene oplakivati.

Svi smo ponekad bili na sopstvenom pogrebu

i toliko smo puta vaskrsli
u obadu koji oblike oko kuće.

Svi smo već jednom bili
u toj pregršt zemlje
koju prvi put bacamo na ovaj kovčeg.

KLJUČ

Dodaj ključ staroj jeseni.
Govor joj o reci na čijem dnu
leži senka drvenih mostova
umrlih tako davno.

Nisi mi ispričala
nijednu svoju tajnu.
Ali twoja je ruka ključ koji otvara
vrata ruševnog milina gde spava život
u debelim naslagama prašine
i duhovi oronulih zima,
vetrovi jahači u crnini
što žebe, ukrašvi iz starih seli.
Ali moji će dani biti oblaci
da bih putovao prolećem tvoga neba.
Tiho čemo izaci
ne budeći iz sna vreme.
Kažući ti da čemo moći da budemo srečni.

Sa španskog preveo R. TATIĆ

BELESKE O PESNICIMA

Fernando Lamberg rođen je u Valparaisu 1928. Radio je kao šef sekcije za kastiljanski jezik pri Nacionalnom institutu u Čileu. Bio redovni profesor na katedri za tehniku izražavanja i špansku književnost na Nacionalnom pedagoškom institutu. Do 1973. držao je i katedru hispanoameričke književnosti na Državnom

Do sada je objavio: *Vestučka priroda* (1954), *Svedočanstvo* (1954), *Varijivi svet* (Nagrada Alerse 1964), *Pesme juga* (1965), *Bastenske strofe* (1976), *Bezbrojno čovečanstvo* (1968) i poduži eseji o životu i delu uglednog čileanskog pesnika Pablo de Roke.

Lamberg pripada generaciji čileanskih pisaca pedesetih godina, čija je jedna od glavnih karakteristika duboka i uporna kritika određene klase, vladajuće buržoazije, koju nastaje da prikuha sa svim njenim problemima i neizlečivim manama. Takode se interesuje i za proletarijat, ali kao klasi koja krišom prodire u život buržoazije, koja se od njega brani zato što može da ugrozi postojeći porekak. Pisci te generacije suprotstavljaju se i tradicionalnim vrednostima, kao i postojćim društvenom poretku.

Efrain Barkero rođen je 1930. Završio je studije književnosti na Fakultetu za filozofiju i obrazovanje Čileanskog univerziteta.

Radio je izvesno vreme kao šef redakcije u reviji *Gasetu de Čile*, koju je vodio Pablo Neruda. Sam Neruda napisao je veoma povalahn predgovor za prvu Barkerovu knjigu *Kamen naroda*, objavljenu 1954. Poslednju knjigu sa doslovom *Vetar kraljevstva* objavio je 1967.

Barkero obuhvata dosta širok spektar tema — od ljubavi i porodice, pa preko rata i revolucije, do smrti. Odlike njegove poezije su prefinjeno i odmereno komište, zatim domišljatost, pa i ironija. Njegove izgmaničke pesme, uprkos konkretnosti, daleko su od bilo kakvog pamfletskog tretmana. On usmerava svoja poetska istraživanja nasuprot traženjima i interesima zavisne čileanske buržoazije, prikuplja nijanse ironične agresivnosti koja se manifestuje u svakodnevnom gavoru, a takođe ima običaja da preuzeme i čitave utvrđene formule iz govornog jezika.

Sve u svemu, Barkero je pravi predstavnik generacije pedesetih godina, koja je uspela da nametne sopstveni način poetskog osećanja i delovanja u jednoj sredini nad kojom se nadnosila uzvišena senka pesnika kao što su: Gabrijela Mistral, Pablo Neruda, Pablo de Roka ili Nicancor Para.

Horhe Teijer rođen je 1935. u Lautaro. Objavio je: *Za andele i vrapce, Nebo opada s lišćem, Drvo uspojena, Pesme iz zemlje nikada više, Došljakov letopis*. Ova poslednja zbirka pobedila je na konkursu za poeziju Krav u Čileu.

Struktura Teijerovog dela sačinjavaju motivi vremena i smrti. Problem prolaznosti prezentiran je u njegovoj poeziji, kao nešto svojstveno evociranom svetu. On odražava odnose i evociranim vremenom, koje je već retrospektivno, introspektivno, buduće, definisanu na taj način svoju problematiku. Teijer nastoji da stvari atmosfera gde je prošlost obliku koji se naslučuje, koji može, kao u Prosta, da se iznova prožvi, da bude opet prisutan. Zamisljavajući predele sna, Teijer polazi u potragu za zlatnim vremenima koja su nekada vladala na zemlji. Pesnik je swestan da uz pomoć poetske magije može da pronađe te izgubljene posede i vrati nevidljivu prisutnost. Jer, po Teijeru, pesnik mora da dosegne »prastaru vezu s mocom zvezda, dok mu je u podsvesti sećanja na zlatno doba do kojeg dospeva nevinost svoje poezije«.

U Teijerovojoj poeziji postoji jedan meta-realizam koji želi da se nađe unutar subjektivne prolaznosti koju je zamislio pesnik. To je fuzija dva motiva: smrti i vremena, borbe s vremenom da bismo se uklopili u smrt.

Izbor i beleške o pesnicima:
Elvira Dolores Maisan de Prenz

dve pesme sead begović

BASNA

u glasnicama venemo
prede basna
niz sitne niti paučnjaka

polutama je samo maska u sobi
polutama bojica za prozore
za dušu Marlboro

a dušu
i nju nosimo
ispod kućnog razmještaja stolica
skrivamo
ona se dišno javlja iz zemlje
iz zemlje Otišla
(priču o kalifu i rodi
kašljuka
zimzeleni jezik djeda)
teško je gutati djetinjstvo
sitne oblačice madelaine
i basnu što se mrgodi
u žabi
zelenoj, zelenoj
od tamnozelene mimike
straha

MUHA: vidim te

pazi kako zatvaraš vrata
buka nije bukolika
dok ulaziš pijem čaj od lijenosti
ne primjećuješ me
mreža je na prozoru WC-a
i jedna muva kruži
prostor za lako umiranje

gdje su zlatne ribice

budimir žižović

Njihov prividni nestanak
u vezi je s
trajanjem i životom.

(Neke beskorisne stvari
dostizu vijek
biblijskih junaka
i provlače se kroz kosu
sve novijih jutara.)

Bića umiru
i pitanje je da li
će se ponovno rodit
da li će iskljijati
na nedovršenim raskrižjima.
(Za bića nisam siguran reći
jesu li suvišna
koliko za stvari.)

Tragom u okoštalim
fontanama
za ostacima zlatnih ribica
nisam ih našao srećom.

Fontane
o svojoj sudbini misle
ja ne mislim
o sudbini zlatnih ribica.

Zapetljan u vlasima nove revolucije
ja osjećam vrlo intenzivno
da mi nedostaju.
Najviše onda kad ih nema u očima
kad ih nema u pežažu
kad ih nema na orošenoj grani
rascvjetale jabuke
u prozoru.
Tamo ih neizostavno mora biti
a za ostala mesta
vidjet ćemo.

pet pesama

zoran m. mandić

IZLET

Banalno počinjem
ne mnogo modernu pesmu
i umesto da iz jezika
izvučem
dobrotu i potrebu
ja ga uzimam kao golu snagu
uvlačeci u svaku ispoljenu reč
u(vod)

Tema je IZLET
da bi se izletelo
on(naj) zahteva formu:
zgajeciti stihove u redove
ili carskim rezom
prepraviti jednog u dvoje
u blizance
te(lom) ili skalpe(lom)
Tako ispada
LOM (skraćenica)
1. Libidonozno otvaranje mozga
2. Lirika otvorene mogućnosti
3. Laž okrenuta mogućem
4. Levom oborenom mišiju
Takva je sud(bina) skraćenog:
poezija u ne(određenom)
broju slika

SLIKA DRUGA

To je obično obična slika
umesto precrtyavanja
ili crtanja
obojen prelaz
(od punkta do punkta)
Pisac tada skida svoju nemoćnost
i blesavi (obači se) na njenom
Aktu
u rite čudnog odevanja
(bez procesa
bez sticaja komadića
pa i istoga procesa)

SLIKA SLEDEĆA

To je slika o dužnoj slici
slici — kada je poverilač
i ima svoje dejstvo
kao objekat
i pravo (da — eto traži)
kao subjekat
Slika sa ekstremitetima žene
i objašnjenjem na kraju knjige
nešto kao rečnik
Ona: to je ime uz datum
ili ne(de)o lošijeg pre(voda)

SENKA SLIKA

čisto je nagadanje

NEŠTO O FINALNOM PROIZVODU

Tu je reč o ekonomskoj slici
slici kojoj bi bilo
dato da slika
da vlada ili da u sebi
ima takvu vladu
imenilac
brojilac
i honorarnog redara
sa obrazovanjem
I, II, III i dalje stepena
ekonomija slike
može da tretira obim ekonomije reči
samo
nikada neće jedna moderna pesma
(ili će) sa banalnim počinjanjem
postati TEORIJSKA PESMA
i zvati se: IZLET